

POSTHISTORIA FRÅN ÖSTHAMMARS KOMMUN 1736 - 1952

Syfte

Exponatet avser att beskriva Östhammars kommuns posthistoria från förfilatelistik tid fram till dess att det sista postkontoret öppnar, det i Norrskedika 15 januari 1952.

Uppbyggnad

Posthistorien beskrivs primärt med utgångspunkt från de stämplat som förekommit inom Östhammars kommun. Fokus ligger på den tidigare delen av perioden, fram till ca 1900. Modernare stämplat beskrivs mera översiktligt. Av detta följer att de mycket tidigt inrättade postkontoren i Öregrund och Östhammar beskrivs betydligt utförligare än övriga postkontor och har fått separata avsnitt i exponatet.

Postkontoren beskrivs i den ordning de öppnades, från allmänna postens inrättande när två postkontor etablerades i kommunen, Öregrund och Östhammar.

I motsvarande ordning beskrivs de lantbrevbärar-, järnvägs- och ångbåtspostlinjer som har funnits inom kommunen.

För varje postkontor och postlinje visas stämplat och övrigt material i tidskronologisk ordning.

Innehåll

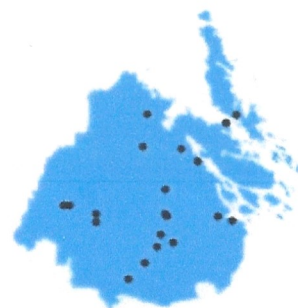
1. Öregrund. Av särskilt intresse är brev med Öregrunds bågstämpel typ 1 (1 ex. känt) och typ 2 (1 ex. känt), 3 och 6 Sk. Bco stämplat i Öregrund. (p. 2 - 16)
2. Östhammar. Här visas bland annat Östhammars rakstämpel, Östhammar bågstämpel typ 1 (2 ex. kända), typ 2 (1 ex.känt), Östhammars cirkelstämpel, Nst 10 typ 1, på brev med 4 Skilling Banco (2 kända) samt feltrycket 20/tretio öre ringtyp stämplat i Östhammar. (p.17-32)
3. Övriga postanstalter. Samtliga övriga postanstalter beskrivs. Många av dessa var små och kortlivade. Material från dessa är därför ofta svårt att återfinna. Särskilt svåra stämplat är Gräsö, Morkarla och Vettsta. (p. 33-64).
4. Lantbrevbäringslinjer. Under 1800-talet fanns tre lantbrevbärarlinjer inom kommunen. Stämplatavtryck från dessa är generellt svåra att påträffa. (p. 65-66)
5. Järnvägspostlinjer. Endast två postförande järnvägslinjer har funnits i kommunen, Örbyhus - Dannemora - Hargshamn samt Gimo - Faringe (p. 67-71)
6. Skeppspostlinjer. Skeppspost från tiden före ångbåtsexpeditionernas inrättande. (p. 72-73)
7. Ångbåtspostexeditioner. Många ångbåtspostlinjer har funnits, de tidigaste med början 1874. Av särskilt intresse är avtryck från ÅXP 156 och 178 som med ångslupar trafikerade Östhammars lokala skärgård (p. 74-80)

Sällsynthetsbeskrivningar

Tidigaste och senaste kända datum har hämtats från "Upplands ortsstämplat i alfabetisk ordning, ref. 1 nedan. Sällsynthetsbeskrivningar i övrigt har hämtats från SFF specialhandbok Nr 5 (ref. 2), Facit postal X (ref. 3), kommunikation med Dr. Sven-Börje Ewers, samt egna kunskaper från 35 års specialsamlade av området.

Referenser

1. S. Lindskog, G. Naglitsch, Upplands ortsstämplat i alfabetisk ordning, <http://sff.nu/hembygdsfilatelister/pdf/uppland.pdf> (2016).
2. K.-E. Stenberg, Tidiga Svenska datumstämplat, del I, Bågstämplat, DFF specialhandbok Nr 5, Sveriges Filatelistförbund, Stockholm (1974).
3. Facit postal X, Facit förlags AB, Malmö (2020).
4. E. Lindgren, Något om posten vid Uppsala-Gävle järnväg, Posthistorisk skriftserie 26, Växjö (1996).
5. E. Lindgren, Något om posten utmed järnvägarna Dannemora-Harg och Faringe-Gimo, Posthistorisk skriftserie 299, Växjö (1996).
6. Erik Lindgren, Kortlivade postnamn i Uppland, Posthistorisk skriftserie 81, Växjö (1992).
7. G. Heijtz, personlig kommunikation.
8. Jan Billgren och Sören Andersson, Svensk Posthistoria 1855-1925 (1995)
9. C. Wahlbom, L. Liwendal, G. Lithén, Sveriges Järnvägsfraktmärke. Facit Sverige 2021, pp. 275-346.

Förläggning av postanstalterna i
Östhammars kommun 1636-1952

1. ÖREGRUND

ÖREGRUNDS POSTKONTOR

Postkontoret i Öregrund inrättades i samband med införandet av den allmänna posten. Öregrund var då den sista punkten på postlinjen Uppsala - Östhammar - Öregrund och Öregrund hade inga andra postförbindelser än med Östhammar. Öregrund och Östhammar har också, åtminstone tidvis, haft gemensam borgmästare.

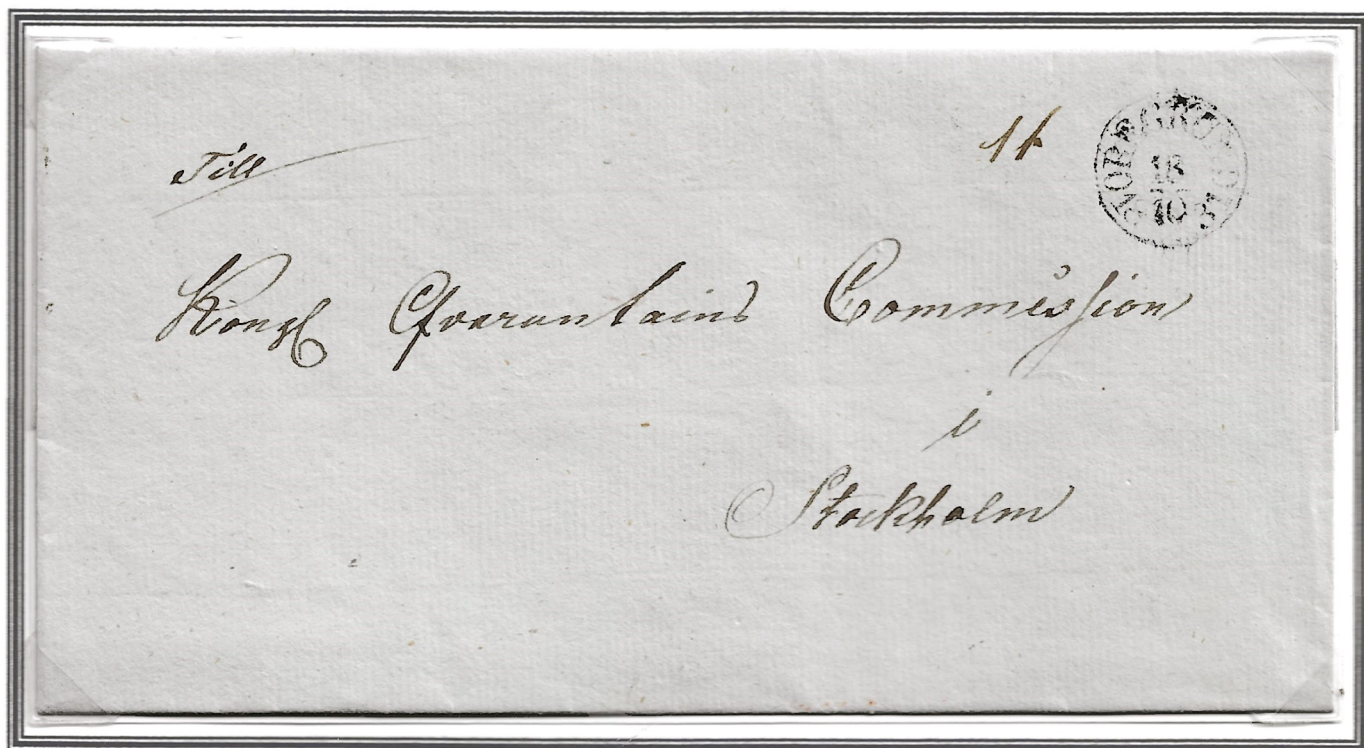
BREV 1736 FRÅN STOCKHOLM TILL LEUFSTABRUK VIA ÖREGRUND OMDIRIGERAT TILL TIERP

Brev från Stockholm till Leufstabruk 1736. Brevet har först sänts till Öregrund där det omdirigerats till Tierp som var det postkontor bruket utväxlade post med. Omdirigeringen är underskriven av Olov Forsvals, postmästare i Öregrund 1723-1756. Brevet är stämplat med Stockholms bandeustämpel, typ 3. (Ex. Ivarsson)

1. ÖREGRUND

ÖREGRUND BÅGSTÄMPEL (Nst 6) TYP 1 (1830-1833)

Öregrund bågstämpel typ 1 på brev med karteringsnummer 11 till Stockholm 18.10.1831.

1 avtryck av stämpeln känt

ÖREGRUND BÅGSTÄMPEL (Nst 6) TYP 2 (1834 - 1838)

Öregrund bågstämpel typ 2 på brevomslag till Reval, Ryssland, med karteringsnummer 2 och omkarterat till 193 i Grisslehamn. Brev i andra viktklassen med noteringen 2 1/4.

1 avtryck av stämpeln känt

1. ÖREGRUND

ÖREGRUND FYRKANTSTÄMPEL (Nst 7) TYP 1 (1838-1855)

4 Skilling Banco
F2a1

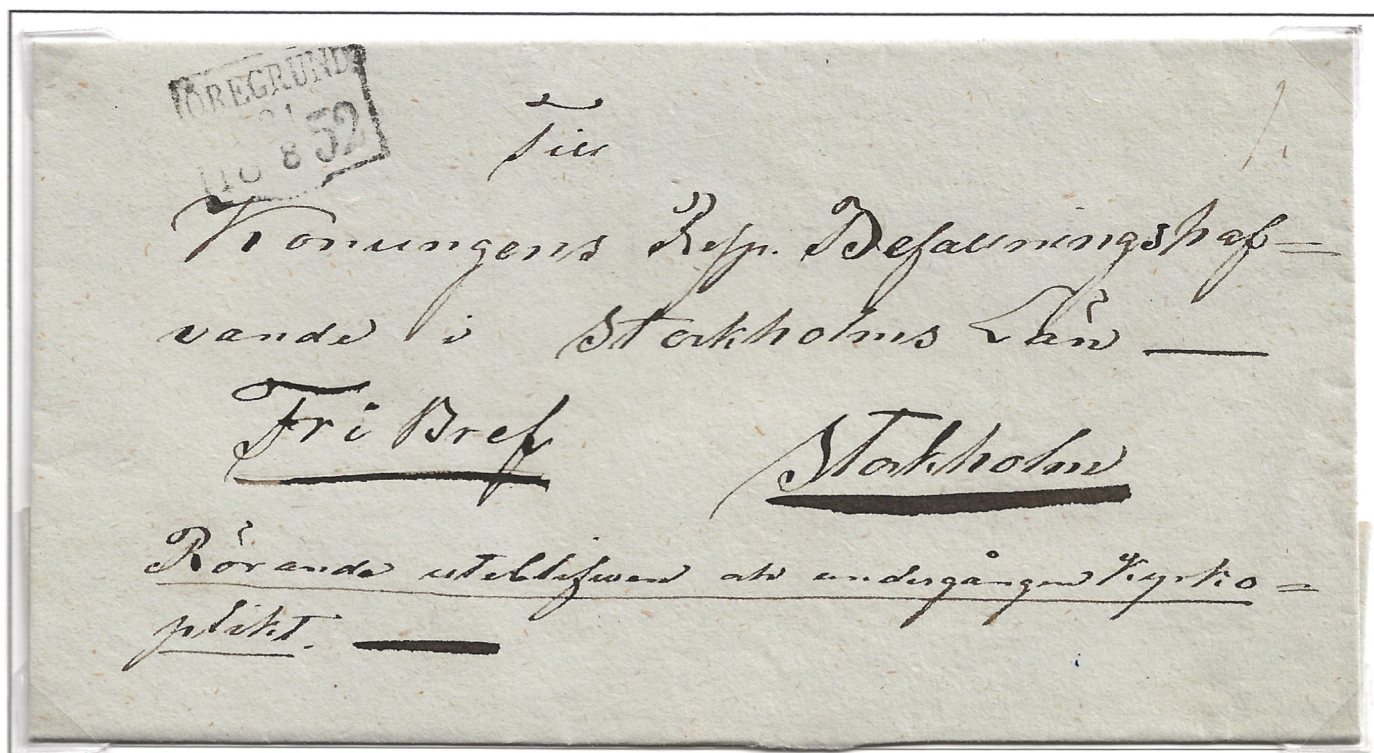
< 5 avtryck kända på 4 Sk. Bco

6 Skilling Banco
F3a1

Enda kända avtryck på 6 Sk. Bco

"Rörande uteblifven och undergången Kyrkoplikt"

Öregrund fyrkantstämpel typ 1 på brev med karteringsnummer 1 till Stockholm 31.8.1852.
Påteckning "Rörande uteblifven och undergången Kyrkoplikt".

1. ÖREGRUND

ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 10) TYP 1 (1856-1870)

3 Skilling Banco

F1a

Det bästa av endast tre kända
avtryck på 3 Sk. Bco
(Ex. H. Skog, M. Ingers)

4 Skilling Banco

F2a1

Öregrund cirkelstämpel typ 1 på ofrankerat brev till Finland via Grisslehamn 8.4.1856. Fullt porto erlagt fram till mottagaren, verifierat med anteckning och finsk stämpel "FRANCO". Karteringsnummer 23, omkarterat i Grisslehamn till 7. Brevet har sannolikt gått via Stockholm då den vägen erbjöd tätare posturer.

1. ÖREGRUND

ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 10) TYP 1 (1856-1870)

F8a

F9c2

F10d1

F12g2

Öregrund cirkelstämpel typ 1 på brev till Söderhamn 8.11.1859. Korrekt inrikes porto, 1:a viktclassen, 12 öre (F9a2).

Ofrankerat brev från Danmark, stämplat Helsingör 14.10.1862. Transitstämplat Helsingborg 16.10.1862 där lösenstämpeln "36 öre" har slagits vilket utgör portot i första viktclassen till Sverige. Felande porto är vid tiden lika med brevets lösenavgift.

1. ÖREGRUND

ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 10) TYP 2 (1871-1886)

F26g

F TJ7e

F TJ20c

Variant "höger oval med
skadat E i TJÄNSTEFIMÄRKE"

F TJ 22Ad

Öregrund cirkelstämpel typ 2 på brev till Westeras 17.1.1871.
Korrekt inrikes porto, första viktklassen, 12 öre (F9I).

Tidigast kända avtryck av denna stämpel

1. ÖREGRUND

ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 10) TYP 2 (1871-1886)

F30k

F30c F33a

F34c

F39a

F36c

Öregrund cirkelstämpel typ 2 på brev till Stockholm 6.8.1872.
Korrekt inrikes porto, första viktklassen, 12 öre (F21ka).

1. ÖREGRUND

ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 10) TYP 2 (1871-1886)

Postmästare Fredrik Ekström griper in

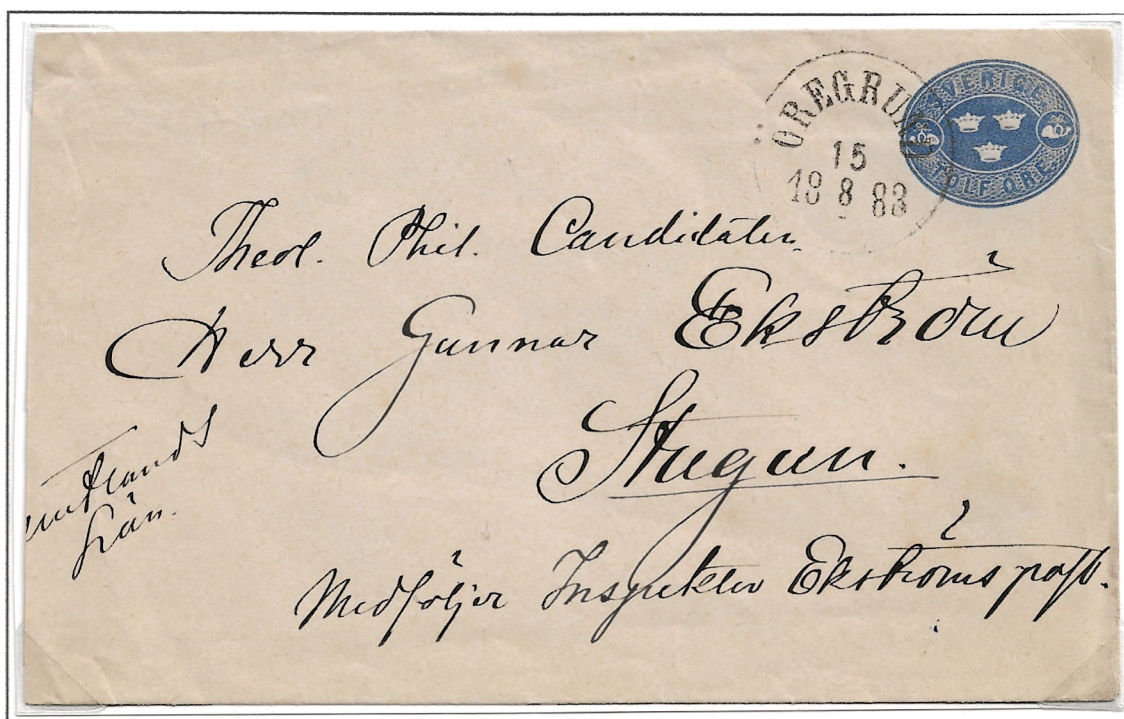

Högtärade Broder!

Öregrunds stiga kyrkogård med sitt storartade grafkapell och sin vackra parkanläggning är nu genom Postmästaren Ekströms energi och dugande kraft fullbordad.

"Öregrunds nya kyrkogård med sitt storartade grafkapell och sin vackra parkanläggning är nu genom postmästaren Ekströms energi och dugande kraft fullbordad."

Brevkort (bKe 6) från kyrkoherde Kasper Strömbäck, Öregrund, till kontraktsprosten i Alunda K.G. Bergman angående invigningen av Öregrunds nya kyrkogård. Öregrund 14.7.1884.

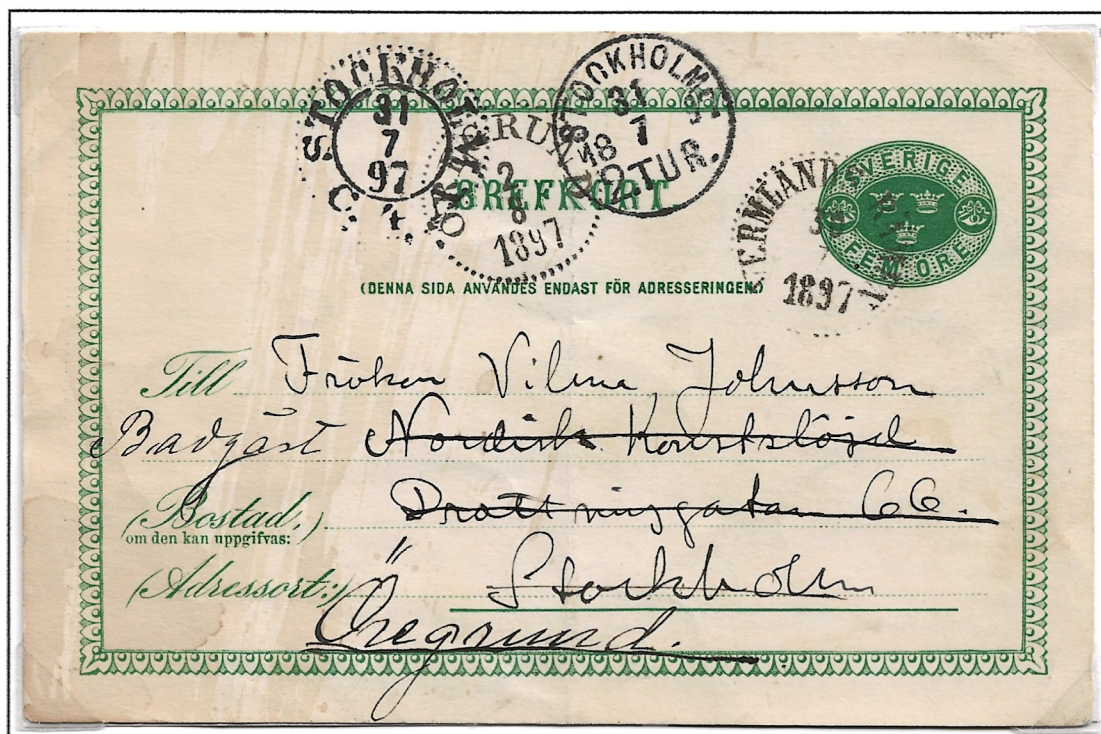

12 öre francokuvert (FK 2) till Gunnar Ekström (son till postmästare Fredrik Ekström, ovan) i Stugun. Notering på brevet "Medföljer inspektör Ekströms post". Öregrund 15.8.1883

1. ÖREGRUND

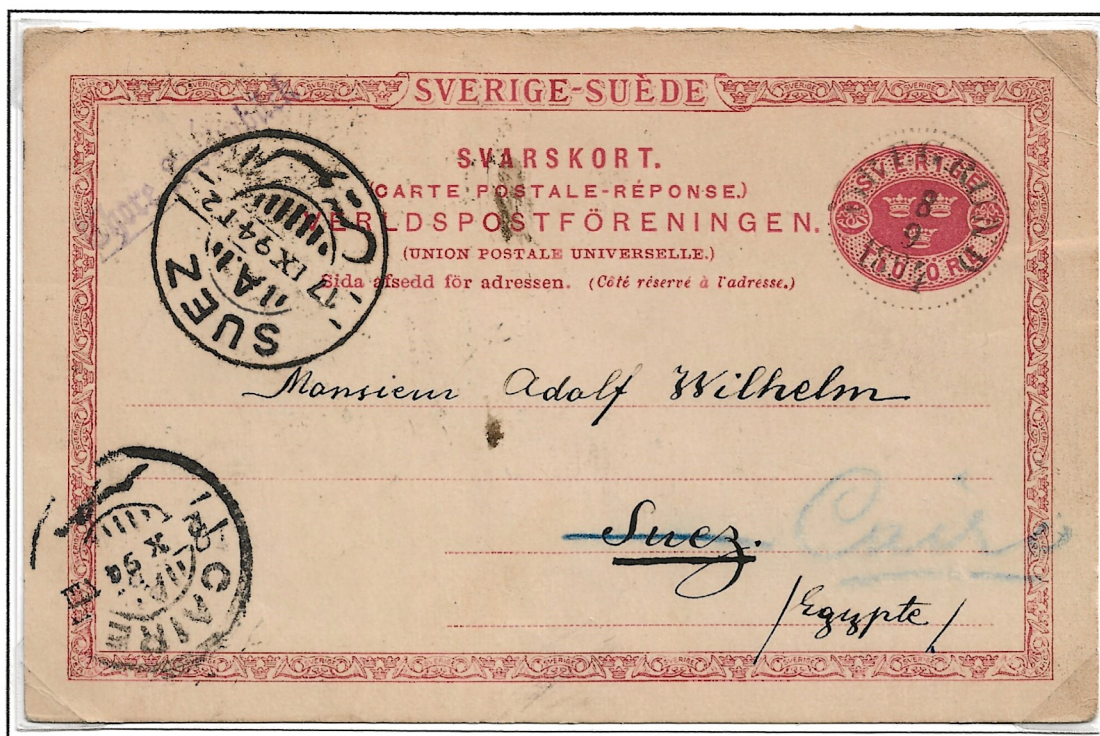
ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 14) (1887 - 1934)

Adress: "Badgäst Öregrund"

Brevkort BKd 7 från Wermlands Rämen till Stockholm. Eftersänt till Öregrund. Ankomststämplat Öregrund 2.8.1897. Rudimentär men fungerande adress "Badgäst Öregrund".

Brevkort till Egypten

Svarskort BKd 13 till Suez, Egypten, avsänt från Öregrund 8.9.1894. Transitstämplat PKXP No 62C 9.9.1894 (baksidan), ankomststämplat Suez 17.9.1894 och där eftersänt till Cairo med ankomststämpel 2.10. 1894

1. ÖREGRUND

ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 14E) (1887 - 1958)

Utrikes brevkort från Wästerbyn, Gräsö, till Fowey, England, och där eftersänt till Helsingfors, Finland, med anteckningar "Ship Ekonom"; "Sailed for Helsingfors, Finland". Korrekt utrikes brevkortsporto, 10 öre, avsänt från Öregrund 9.9.1907.

Utrikes brevkort från Öregrund till Berlin, Tyskland, och där eftersänt till Waltersdorf. Avsänt 12.8.1900. Transitstämplat Trelleborg - Sassnitz 13.8.1900 och ankomststämplat Waltersdorf 14.8.1900. Korrekt utrikes brevkortsporto 10 öre.

1. ÖREGRUND

ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 14E) (1887- 1958)

Censurerat brevkort till Australien

Utrikes brevkort till Melbourne, Australien, från Öregrund 14.7.1918.
Brevkortet är censurerat vilket framgår av stämpeln "PASSED BY CENSOR".
Korrekt utrikes brevkortsporto, 10 öre.

Avsändare:

5 Mk. 460 Cedergren
(Avsändarens titel, nummer och namn.)

Regimenter
Kår

Reg-stab
Bataljon
Division

Kompani
Skvadron
Batteri

H.M. Svea
(Annan avdelning, kvarter, stab, flottans station, fartyg o. s. v.)

Fältpostkontoret n:r K. Flottan
(eventuellt adressort.)

Militärbrevkort

Herr

J.N. Cedergren

Int.förrådet

TINGSTÄDE.

Under tiden den 21 juli t. o. m. den 13 augusti 1928 skola till n
ersända postförrådets adresser på följande sätt.

5 Mk. 460 Cedergren
(Postförrådet, adressat, typ, nr och namn)

H. M. Svea
(Fartygets namn)

K. FLOTTAN

Under tiden skola till adresserna postförrådets adresser kan medföra,
dessa adresser förändras.

(Underförrådet)

Militärbrevkort MbK2 typ II med förtryckt formulär för flottan angående tillfällig adressförändring.
Öregrund 25.7. 1928.

1. ÖREGRUND

ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 58p) (1919 - 1930)

Scan av baksidan. 10 öre Gustaf V i medaljong använt som "sigill".

Postförskott från Öregrund till Skellefteå 10.9. 1919. Korrekt porto 50 öre (inrikes brev första viktklassen 15 öre samt postförskotsavgift 35 öre) med 5x8 öre (F81) på framsidan och 10 öre (F82) på baksidan.

1. ÖREGRUND

ÖREGRUNDS POSTKONTOR REDUCERAS TILL POSTSTATION 1922

121

KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSEN.

CIRKULÄR A.

1922

7 juni

N:r 31

I:o

Postkontoret i *Öregrund* har indragits med nästlidna maj månads utgång. Den 1 innevarande juni öppnades poststation på platsen. *Öppnande av nya postanstalter m. m.*

Poststationen *Backastation* namnförändras vid samma tidpunkt till **Väröbacka**.

2:o

Avsked: (²/₆) postexpeditören *Alma Tonica Ringqvist* (Arboga).

Personalförändringar.

Avsatt: (²³/₃) postexpeditören *Signe Zelmi Martina Ahl* (V. D.).

Avlidna: (⁵/₅) överpostiljonen *Emil Andersson* (V. D.), (¹⁵/₅) postexpeditören *Lars Herman Eriksson* (Sundsvall) samt (¹⁷/₅) brevbäraren *Karl Filemon Pettersson* (M. D.).

Tio postexpeditörstjänster.

Lediga tjänster.

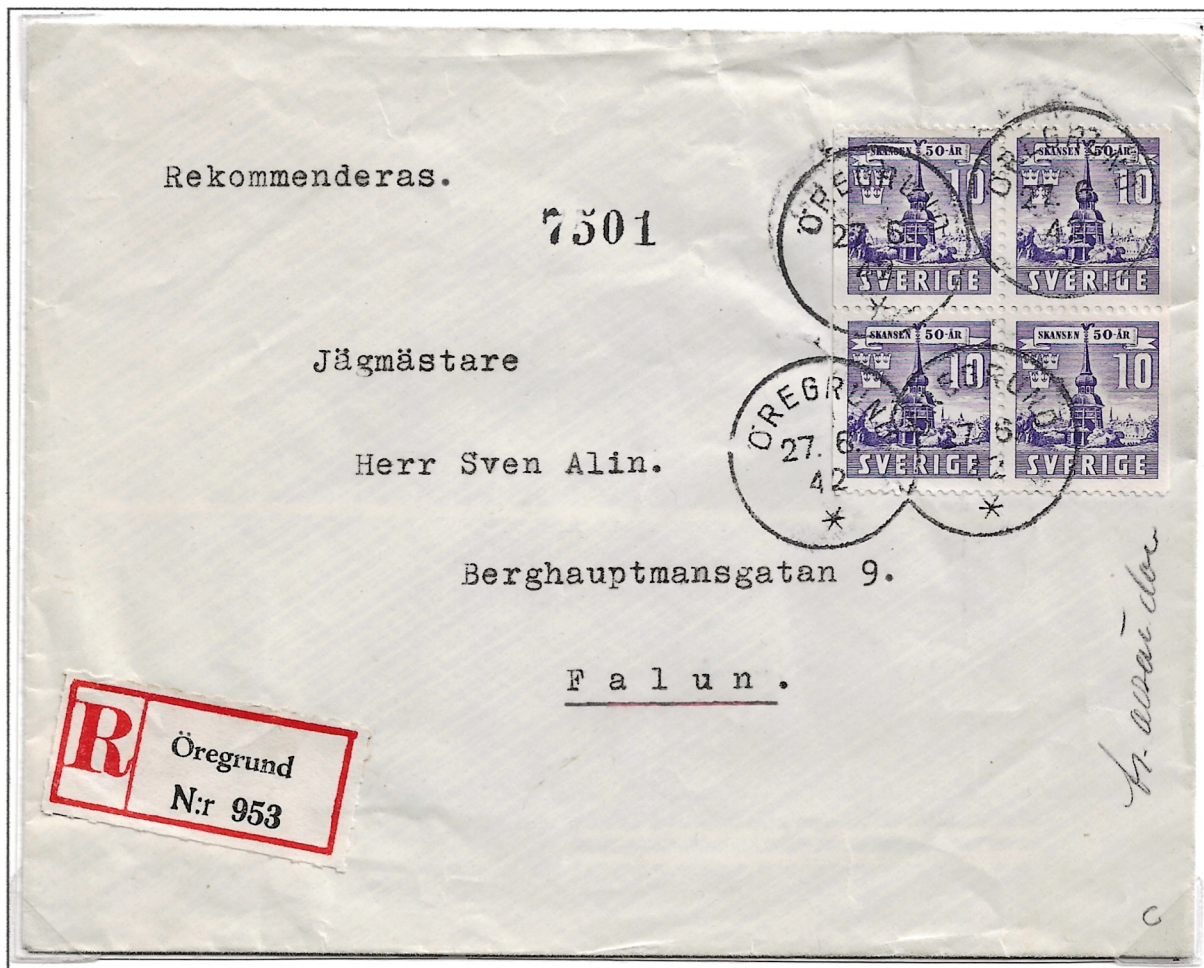
Den, som önskar komma i åtanke vid någon av dessa tjänsters tillsättande, skall senast den 7 nästa juli hava till kungl. generalpoststyrelsen ingivit sin till kungl. styrelsen ställda och av behörigen styrkt tjänsteförteckning åtföljda ansökning.

KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSEN.

Stockholm
Postverkets trycken
1922
947 22

1. ÖREGRUND

ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 59b:1) (1931 - 1951)

Rekommenderat inrikes brev från Öregrund 27.6.1942. Korrekt inrikes rekporto 40 öre (brev 2:a viktlassen 20 öre, rekavgift 20 öre). Notering "Fr. av avsändaren" då det var föreskrivet att det skulle vara minst ½ frimärksbredd mellan varje frimärke.

ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 59b:2) (1936 - 1951)

Tidigaste kända datum 1.4.36

F250 15.4.36

ÖREGRUND CIRKELSTÄMPEL (Nst 59a) (1939 - 1954)

F277 28.6.41

F381 20.2.50

1. ÖREGRUND

EXPEDITIONSSTÄMPLAR

Elliptisk expeditionsstämpel typ 512, 19.8.1898, på lösenbelagd försändelse till Öregrund. Försändelsen har sannolikt handlagts av postmästare Fredrik Ekström (1881-1899).

Rund expeditionsstämpel typ 571, 7.3.1902, som ankomststämpel på brevkort. Stämpeln är troligen slagen av postmästare Hoff (1899-1922).